

IL-FATATI LI HATFU LIL ĠOMU

"XEWKA"

Ta' ĠUZE' DIMECH DEBONO

Ganni Fenech u Zanzu Paç kienu tnejn minn nies tal-ġabra li l-kapriçè waħdani tagħhom kien li jmorru jiehdu xi kafè minn għand Grezzjol ta' misrah il-knisja nhar ta' Hadd wara nofs in-nhar.

Hemm fuq xi mejda mwarrba tal-hanut kienu jsibu l-hena tagħhom; jafdaw għomthom lil xulxin biex kieku wiehed isabbar xi ftit lill-iehor.

Meta darba bdew irednu bejniethom dwar kif ma jistgħux ilaħhqu ma' l-ġholi dejjem akbar tal-hajja, għax la l-wiehed u l-anqas l-iehor ma gawda xejn miż-żjidiet kollha li kienu ngħataw, huma lemhu lil Ġomu Borg iberraq għajnejh lejhom il-hin kollu.

Gomu Borg, jew ahjar Ġomu "Xewka", għax hekk kienu jsibuh fir-rahall tiegħu, ma damx ma halla t-tentazzjoni tegħelbu biex ikun jaf kollox x'inhuma jgħidu.

Għalhekk qam minn postu u ÷eqlen ÷eqlen resaq lejhom biex kieku jkompli jpaçpaç magħhom bla ma qies jekk kellhomx aptitu.

Billi t-tnejn kienu jafu xi bniedem seksieki kien, huma fis qatgħuha li jhalluh b'xiber imnieher fil-hsieb ta' mohhu.

Biex kieku quddiemu ma jaqgħux fil-muta, Zanzu Paç dlonk ħaseb li jgħaddih xi ftit bid-dghajja, billi — bla ma nstaram — tkellem bħallikieku kien wasal f'nofs xi storja dwar fatati.

"X'fatati, fatati!" qabeż qallhom Ġomu "Xewka"..... "Mela intom ukoll boloh?..... Temmnu bil-hares u l-fatati?!..... Dawn kollha ħmerijiet ta' żmien il-bużnanniet, għax dawk kienu jgħidu li ġie li raw Tork nanu b'baffi daqshieħ u bil-kabozza f'rasu jiekol magħhom il-hobż imfittet mill-istess skutella tagħhom".

"Għala le?", wieġeb Ganni Fenech. "Staqsì lil min ra b'għajnejh u sama' b'widnejh biex tara xi jgħidlek dwar il-hares, spirti u fatati!"

"Kunu afu li hadd minnhom ma ra xejn... Kull min qal li f'ghomru ra xi fatat, allura bilfors li jew holom inkella għoġbu joqgħod iħarref lil xi qabda nies imzazen", komplà Ġomu.

"Hekka mzazen ma tghidilniex għax malajr insemmilek nies li bis-saħħa tal-hares saru għonja, għalkemm qabel ma kellhomx għaxja ta' lejla," tmashañ Zanzu.

"Naf għal min qieghed tghid," qatagħlu kliemu Gomu. "Inti qieghed tghid għas-Sur Victor Attard".

"Daqshekk hu," tkellem mill-gdid Zanzu Paç, "għax min ma jafux lil dak il-proxxmu li raqad bil-għu u sebaħ iġum fl-għana kollu tad-dinja?"

Imma Gomu Xewka, li kien jaf lis-Sur Attard wisq aqwa minn-hom fis-fehemhom kif bla hsieb ta' xejn dak sar sinjur għax wiret gid kbir imħolli minn wiehed għażeb imsiefer li ma kellu lil hadd hliefu min jiġi b'xi mod minnu".

"Għall-kuntrarju," hu zied iġid: "Il-hares ta' žmienna hu aktarx xi impustur jew imbruljun mill-aqwa"... Tismagħhom, iġhidulek li l-hares qal lil Gerit li fil-kantina għandha ssib il-flus, imma si jekk titkellem, jimbidlulha f'bebbux... "Dik ma tkunx hlief mossa ta' xihadd m'għandux x'jagħmel għax jaf li n-nisa ma jzommu l-ebda segriet... Arah għalhekk minn xi sprall imwarrab jibda bil-moħbi fid-dalma tal-lejl iferragh mimli gewlaq minn dak l-imbarazz, li kien habbrilha illi b'kastig kellha mbagħad issib".

"Allura trid tghid li dik l-istorja kollha ta' flus mibdul in sikwit f'bebbux min jaf f'kemmi-kantina, hija hrifa?" waqqfu Zanzu b'lehen gholi.

Xejn inqas imdagħdagħ Gomu dar fuqu, iġhidlu: "Dak m'hu xejn hdejn il-kas ta' ċerta Lieni li bl-istess skuża thalliet għal mejta b'xebgħa mill-hares, biex imbagħad inkixef li ma kinetx hlief vendetta ta' zaġħzugh kollu mgħaddab għax tilef imħabbitha għax iżżewġet lil haddiehor".

"Anzi... anzi, halli nsemmilkom ohra li grat lili stess bla ma nixtieqkom tghodduni b'xi żatat jew giddieb... Inkun, mela, gej mill-Imtarfa bil-mixi għax ma lhaqtx il-karrozza ta' l-aħħar. Meta wasalt l-Imriehel f'tarf Birkirkara, nilmah bħal ruh liebsa l-abjad miexja 'l hawn u 'l hemm fuq dawki l-arkati ta' l-Akwedott. Minn dawl, li kull ftit passi beda jinxteghel quddiemha, ilmaħtilha wiçç ta' mewt".

"Nġhidha, kif inħossha, jiena tkexkixt kif ilmaħtha quddiemni".

"U žgur li tkexkixt," lissen Gannj Fenech.

"Imma, meta fettilli ninqada bir-revolver li kelli fuqi billi spara-jtu fl-ajru, sibti li jien innifsi sirt il-fatat għal dak it-taparsi fatat li deherli."

“Ma nistax infissrirkom kif twerwer mal-hoss ta’ l-isparatura, u kif wara stqarri kollox... dwar kif ried ixerred għajdud fuq dehra t’erwieh jġru f’għalqa ta’ wiehed biex kieku jibza’ u jitlaqha halli mbagħhad ibiġħha lilu bi ftit flus”.

“Kellek almu tassew biex werwirtu daqshekk,” lissnu t-tnejn, waqt li għamzu baxx baxx lil xulxin.

Bla ma ta kashom f’hekk, Gomu dawwar il-kliem fuq xi drabi jkunu l-għajnejn li jqarrqu b’dak li jkun. Hekk għallinqas ġara darba lilu.

“Ma mistax niftakar,” huwa stqarr: “Kemm għajjatt u werzaqt meta hsibt li l-hares bidel il-mara taz-ziju Kola f’żewġ nisa jixxiebhu minn fuq s’isfel; il-wahda maghtuba f’sodda u l-oħra qisha suffarell, tielgħa tiġri t-taraġ. Tistgħu taħsbu kif bqajt meta sirt naf li z-zija jkollha dejjem xi hadd minn hutha magħha, u dak in-nhar biha haslu kien hemm fid-dar żewġt aħwa tewmin; il-wahda ddu bl-oħra. U allura kienu tnejn minn nies jixbħu lil xulxin u mhux wahda, kif hsibthom jien.”

Imbagħhad hu spiċċa jgħid: fi ftit kliem, la hemm hares... la hemm spirti... u l-anqas fatati mnixx wiehed jibza’.

Dejjem bil-għan li jxejjinlu kliemu, Zanzu qallu: “B’dana kollu, żgur li m’għandekx hila tmur toqghod fir-razzett li għandi fuq ir-rih ta’ Wied Qirda!”

“Iss... għala le, wiegħbu Gomu, kollu kalm, “basta bla hlas, l-aktar bħal issa li sibtni fi żmien li ili għomor ma naqla’ sold, la x-xogħol tagħna skarsa mhux ftit”.

“Mela għalik Gom”, offrielu Zanzu, għax hekk jew hekk il-post huwa vojta. U bik fih ikolli għallinqas dawk l-erba’ bhajriet, li kultant niżra’, indukrati. Imma ngħidlek li basta tabilhaqq u mhux bil-kliem biss ma tibzax mill-hares jew minn xi spirti oħra li minhabba fihom qatt u qatt ma stajt inwelli jew inqabbel dak il-post lil xi proxxmu”.

“Kollu wiehed,” kompli Gomu. “Immur żgur, imqar jekk naf li sa nara l-hares li jsemmu nofsu raġel u nofsu ħmar”.

Għalhekk mas-biħ ta’ l-għada Gomu garr iż-żewġ xarbitelli li kellu; sodda tal-wiehed, gradenza nofsa msewsa, mejda, sigġu zopp u żewġ banketti għal dak ir-razzett li għalih deher l-aqwa palazz hdejn dik il-kamra wahda li kellu ta’ daqs li bilkemm kien jista’ jdur fiha.

Wara x-xemx dawlija tal-jum waslet id-dalma ċappa tal-lejl, imma li għal Gomu ma kienet t’ebda differenza għax l-ebda biża’ ma

tnissel fih u fl-istess hin xejn ma deher minn dak il-waħx kollu li bih kienu joħolmu.

F'dik il-hajja ta' sfida lill-hares u l-fatati Gomu Xewka għadda hames snin, seba' ġimgħat u tlett ijiem meta darba f'nofs in-nhar, nhar il-Ġimgħa, 14 t'Ottubru, 1960, hu kien qiegħed jieħu gost jitma' werqtejn haxixa lil tefgħa fniek li kellu jġiru ma' saqajh.

Bhas-soltu mansi, mansi huma kienu mdawrin miegħu, jieklu minn idejha meta f'salt wieħed baqa' tassew mistagħgeb jarahom jitgerrxu jġiru b'genn fuqhom 'l hawn u 'l hemm jahbtu u jtkissru mal-ħitan u ma' kulma kellu fil-kamra.

Biex tagħqad ha daqqa ta' borma li, mimlija ministra, ra ttirlu minn fuq il-kenur. Terġa' l-anqas il-kenur ma baqa' fejn kien għax dan ukoll ġie b'saħħa mwarrab minn postu u mitfugh fuq soddet Gomu biex bħallikieku jagħmilhielu huġġieġa waħda.

Meta ra hekk, hu allura haheb li dak il-post kien tassew post tal-fatati, imma li bilfors sa dak in-nhar kienu raqdu xi raqda ġmielha jew kienu għamlu xi safra mbieghda u li meta stenbhu jew ġew lura, tgħidx kemm għaddbu li sabuh hadilhom posthom.

Terġa' meta aktar milli fehem li ma ridux iħallulu x'jiekol u fuqhiex jorqod, hu haššom iġħolluh mill-art biex jittgħuh għand boxxla Torok mill-bieb jew mit-twieqi li rahom jinfethu u jinqalgħu miċ-ċaccis wehedhom, allura bl-ghajta mtennija ta' "Aħfruli, aħfruli, ma nergax niġi," fis ħarab b'kemm kien għad fadallu saħħa bla l-anqas biss hares darba waħda lura sakemm wasal ġewwa r-raħal.

Hemm hu baqa' sejjer dritt isib lil Zanzu biex iġħidlu li sa dak in-nhar għamel fir-razzett tiegħu.

Hekk ried Zanzu, għax la s'issa fih qağħad Gomu, allura m'għadbiex haġa kbira li f'qasir żmien isib lil min jikrih jew iwelliħ.

Mill-banda l-oħra Gomu tgħidx kemm faga f'demmu meta sama' lill-ġirien ifaqgħu d-daħk għax qal li sa fl-aħħar hu wkoll għadu kif ra fih il-fatati, u sar jaf xi ssarraġ ir-rabja tagħhom.

Hu ipprova kieku jwemminhom, imma d-daħk tagħhom żdied, kibber u sar aktar bil-qalb. Kollu mġħaddab telaq hešrem għax deherlu li ma kien fiha l-ebda daħka.

Imma, meta l-ghada qara kif f'Hal Qormi u wisq aktar fil-Fleur-de-Lis, Birkirkara djar šah iġġarrfu bit-tromba tal-biża' li kienet għamlet, hu malajr fehem għaliex Zanzu kien hatfu fil-kelma kif ukoll għaliex dawk il-ġirien faqqgħu dak id-daħk kollu kif semma l-fatati.